

NOTAT

Til: Stortingets helse- og omsorgskomiteé

Fra: Forbrukerrådet

Dato: 25. november 2005

Vedlegg:

- Vårt hørings svar til departementet, sendt 3.12.2004
- Bilder, eksempler på utslett, sår og sterke hevelser etter bruk av kosmetikk¹

Innspill til komitéens behandling av Ot.prp. nr. 6 (2005-2006), jf. Ot.prp. nr. 93 (2004-2005) – Lov om kosmetikk og kroppspfleieprodukt m.m. (kosmetikklova)

Forbrukerrådet har tre hovedpunkter som vi mener det er svært viktig at komitéen vurderer og på en eller annen måte tar med i sin innstilling. De tre hovedpunktene presenteres på denne siden og begrunnes nærmere nedenfor på de neste sidene.

1. Kosmetiske produkter må være sikre, både for menneskers helse og miljøet!

En god lov er ikke nok får å sørge for helsemessig sikre produkter. Mattilsynets kapasitet til å føre tilsyn og kontroll, samt å bidra til regelverksutvikling og regulering av enkeltstoffer i EU, må økes. Det planlagte meldesystemet må opprettes nå. Det må være forbrukervennlig (bl.a. inkludere telefontjeneste) og innmeldte saker må følges opp skikkelig.

Miljøhensyn har hittil vært fraværende i myndighetenes regulering av og tilsyn med kosmetiske produkter. Dersom miljøkrav ikke tas inn i den nye kosmetikkloven, forutsetter vi at miljømyndighetene fra nå av vil ha en aktiv myndighetsutøvelse også på kosmetikkområdet med hjemmel i produktkontrollloven.

2. Forbrukere må få rett til økonomisk kompensasjon ved helseplage/-skade!

Forbrukerrådet har foreslått at det tas inn en særskilt hjemmel om økonomisk kompensasjon i den nye loven. Sekundært oppfordrer vi Stortinget til eksplisitt å be om at grensen for mænerstatning og erstatningsansvar for tort og svie i forbindelse med denne typen produkter, tas inn i mandatet for det lovutvalget Justisdepartementet planlegger å sette ned.

3. Vi vil ha samme krav til GMO i kosmetikk som i mat !

Bruk av ingredienser fra GMO i kosmetikk må være helsemessig trygt, ikke føre til miljøproblemer, og forbrukerne må få informasjon gjennom obligatorisk merking. Hensyn til bærekraftig utvikling og samfunnsnytte som i genteknologiloven bør også legges til grunn. Om nødvendig bør norske myndigheter arbeide opp mot EU for å få til dette.

¹ Svært få slike bilder er tilgjengelige, men omfanget er betydelig jf. SIFO-rapporten om bivirkninger fra kosmetiske produkter (SIFO oppdragsrapport nr. 1 2004).

Nærmere begrunnelse og utdyping av våre tre hovedpunkter ovenfor

Utdyping av punkt 1, om helse- og miljøhensyn

Forbrukerhenvendelser bl.a. til oss, samt SIFO-rapporten fra 2004, viser at det er betydelige helseproblemer knyttet til bruk av kosmetikk. Framkalling av allergi mot stoffer er et hovedproblem (f.eks. para-fenylendiamin i hårfarger). Vår erfaring er at forbrukere forventer at alle produkter er sikre, og at de blir svært overrasket dersom de får ubehag, plage eller skade fra et produkt. De vet ikke hvor de skal melde fra og får pr. i dag også dårlig oppfølging. Eksempelvis sendte Forbrukerrådet over en alvorlig sak (dame som mistet alt håret etter bruk av et hårpleiemiddel) februar/mars 2004, som ennå er til behandling hos Mattilsynet (nov. 2005). Langtidsvirkninger på helse ved bruk av kosmetikk, blant annet samlet effekt av hormonhermende stoffer, er ellers et område som myndighetene må se nærmere på ettersom ny kunnskap om ulike stoffer kommer opp.

Miljøpåvirkning fra kosmetiske produkter er et problemområde som det ennå ikke er gjort noe særlig med, dette til tross for at kosmetikk inneholder stoffer som kan ha negativ innvirkning på miljøet (f.eks. syntetiske muskstoffer, triklosan, polysiloksaner og hormonhermende stoffer). Vi vet at SFT og Mattilsynet har startet en dialog, men vår erfaring er at SFT overlater all myndighetsutøvelse til Mattilsynet. Det regelverket Mattilsynet forvalter tar utelukkende hensyn til helseaspekter. Forbrukerrådet har derfor ment at den nye kosmetikkloven også må sette miljøkrav. Vi tar imidlertid til etterretning at SFT og Miljøverndepartementet mener produktkontrollloven gir hjemmel for å regulere også kosmetiske produkter som kan føre til miljøforstyrrelse, og at overlapp vil være uheldig.

Utdyping av punkt 2, om økonomisk kompensasjon

Dersom en forbruker har fått skade av et kosmetisk produkt, vil denne kun ha krav på å få dekket sine økonomiske utgifter i forbindelse med skaden etter vanlige skadeerstatningsregler. For å kunne ha krav på mèn-erstatning, må man i Norge ha blitt påført en invaliditetsgrad på 15 % eller mer. I Danmark er terskelen for mèn-erstatning 5 % og de har i tillegg regler for tort og svie i sin skadeerstatningslov. En lavere terskel for mèn-erstatning, samt en adgang til "tort og svie"-utbetaling vil etter Forbrukerrådets mening både gi forbrukerne en form for oppreisning etter påført skade/ubehag, og vil kunne virke preventivt fordi bransjen får et større økonomisk ansvar slik at de i større grad må skjerpe sine rutiner for å forhindre at forbrukeren påføres ubehag eller skade ved bruk av deres produkter. En mulighet for å få økonomisk kompensasjon vil, basert på Forbrukerrådets erfaring, dessuten føre til at forbrukere blir mer motivert til å melde fra, klage og reklamere over produkter som har gitt uønskede helseplager eller –skader. Dette vil hjelpe myndighetenes arbeid med å føre tilsyn og kontroll og kunne forhindre at flere forbrukere opplever å få plage/skade fra det samme produktet.

Utdyping av punkt 3, om GMO i kosmetikk

Forbrukerrådet antar at ingredienser fra genmodifiserte organismer (GMO) i økende grad også brukes i kosmetiske produkter, ikke bare til mat. For bruk av genmodifiserte ingredienser i mat og fôr har vi i dag et strengt regelverk som omfatter krav om godkjenning ut fra helse- og miljøvurderinger, bærekraft og samfunnsnytte, og deretter obligatorisk

merking av produkter som inneholder slike godkjente ingredienser. For kosmetiske produkter finnes det verken særlig mye kunnskap om bruken av genmodifiserte ingredienser, ei heller konkret regelverk (ut over den generelle genteknologiloven) eller tilsynsvirksomhet. Lovforslaget inneholder en forskriftshjemmel for å regulere ingredienser med gener som koder for antibiotikaresistens. Ut over dette mener departementet at regulering av ikke-formeringsdyktig GMO i et produkt dekkes av lovforslagets § 5 dersom det ikke er helsemessig sikkert. Forbrukerrådet minner om at det også er en stor diskusjon om miljøproblemer knyttet til dyrking av genmodifiserte organismer og at bruk av GMO er kontroversielt. Derfor har forbrukerbevegelsen fått gjennomslag for at forbrukerne har rett på informasjon gjennom merking for å kunne gjøre bevisste valg når de kjøper mat. Slik bør det også være for kosmetiske produkter, og miljøhensyn bør inkluderes i regulering av ingredienser fra GMO også i kosmetikk.

Andre kommentarer

Formålsparagrafen

Forbrukerrådet er svært fornøyd med at departementet har omformulert formålsparagrafen i tråd med våre innspill ("helsemessig sikre produkter" istedenfor "bidra til å sikre at kosmetiske produkter ikke er farlige").

Andre kontroversielle ingredienser

Andre ingredienser som har kontroversiell opprinnelse enn GMO, bør primært forbys og/eller reguleres strengt. Forbrukerne bør i tillegg sikres informasjon om eventuelt innhold gjennom obligatorisk merkekrav. Bruk av ingredienser fra døde dyr og menneskefostre kan være eksempler på kontroversielle ingredienser.

Finansiering av tilsyn

Forbrukerrådet er prinsipielt motstander av at tilsynet skal finansieres av næringsaktørene selv gjennom gebyr. Tilsynet bør finansieres over statsbudsjettet. Bare på den måten kan en sikre at tilsynet har tilstrekkelig avstand fra kontrollobjektet.

Kontaktpersoner for ytterligere opplysninger og evt. spørsmål:

Helga Skofteland, rådgiver (juss) – tlf. nr. direkte 23 40 05 38, e-post:

helga.skofteland@forbrukerradet.no

Line Andersen, rådgiver (miljø og produktsikkerhet) – tlf. nr. direkte 23 40 05 53, e-post:

line.andersen@forbrukerradet.no

Med hilsen

Forbrukerrådet

Postboks 4594 Nydalen

0404 OSLO

Tlf. sentralbord: 23 40 05 00

www.forbrukerportalen.no

FORBRUKERRÅDET